

Sygn. akt III KK 540/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Kazimierz Klugiewicz
SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)

Protokolant Łukasz Biernacki

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego
w sprawie **P.D. H.**
skazanego z art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 18 grudnia 2018 r.,
kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego na
niekorzyść skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Z.
z dnia 7 grudnia 2016 r., sygn. akt II Ka [...],
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Z.
z dnia 24 maja 2016 r., sygn. akt II K [...],

**uchyla wyrok w części, w jakiej nie orzeka wobec P. D. H.
obowiązku - spośród wymienionych w art. 72 § 1 k.k. - i w tym
zakresie sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania
w postępowaniu odwoławczym Sądowi Okręgowemu w Z.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Z. wyrokiem z dnia 24 maja 2016 r., sygn. akt II K [...], uznał P. D. H. za winnego tego, że:

- w dniu 15 lipca 2015 r. w T. woj. [...], działając wspólnie i w porozumieniu z innymi dotychczas nieustalonymi osobami w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził A. J. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 18.000 zł poprzez wprowadzenie w błąd co do tożsamości osoby, dla której miała być przeznaczona ta kwota pieniędzy, tj. czynu z art. 286 § 1 k.k.,

- w dniu 16 lipca 2015 r. w Z. woj. [...], działając wspólnie i w porozumieniu z innymi dotychczas nieustalonymi osobami w celu osiągnięcia korzyści majątkowej usiłował doprowadzić J. W. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 35.000 euro poprzez wprowadzenie w błąd co do osoby, dla której miała być przekazana ta kwota pieniędzy, ale z uwagi na postawę pokrzywdzonej do ich przekazania nie doszło, tj. czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.,

przy czym ustalił, iż czyny te zostały popełnione w ramach ciągu przestępstw i za to na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i art. 33 § 2 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. wymierzył oskarżonemu karę roku pozbawienia wolności oraz karę grzywny w liczbie 150 stawek dziennych po 10 zł każda. Wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na trzyletni okres próby, oddając oskarżonego pod dozór kuratora i zobowiązując go do przeproszenia pokrzywdzonych. Tytułem obowiązku naprawienia szkody na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądził od oskarżonego na rzecz A. J. kwotę 18.000 zł, z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lipca 2015 r. do dnia zapłaty; orzekł również o kosztach sądowych, zasądzając je od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa.

Wyrok ten apelacją zaskarżył w całości obrońca oskarżonego. Zarzucił zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., nadto inne naruszenia przepisów postępowania, obrazę prawa materialnego oraz błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść i wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od zarzucanych mu czynów, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w Z. wyrokiem z dnia 7 grudnia 2016 r., sygn. akt II Ka [...], zaskarżony wyrok zmienił w ten sposób, że P. D. H. uznał za winnego tego, że:

- w dniu 15 lipca 2015 r. w T., przewidując i godząc się na to, że nieustalone osoby doprowadzą A. J. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem poprzez wprowadzenie jej w błąd co do tożsamości osoby, dla której miała przekazać pieniądze, udzielił tym osobom pomocy do popełnienia tego przestępstwa w ten sposób, że posługując się fałszywym nazwiskiem odebrał od niej pieniądze w kwocie 18.000 zł, które według jej błędnego przekonania miały zostać wykorzystane do zapłaty poręczenia majątkowego w związku z rzekomym wypadkiem drogowym popełnionym przez jej syna, a następnie przekazał je nieustalonym osobom, które ze szkodą dla pokrzywdzonej pieniądze te przywłaszczyły, tj. czynu wyczerpującego dyspozycję art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.;

- w dniu 16 lipca 2015 r. w Z., przewidując i godząc się na to, że nieustalone osoby doprowadzą J. W. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem poprzez wprowadzenie jej w błąd co do tożsamości osoby, dla której miała przekazać pieniądze w kwocie 35.000 euro, a które to rzekomo miały być przeznaczone na poręczenie majątkowe za jej wnuka w związku z fikcyjnym wypadkiem drogowym, udzielił tym osobom pomocy do usiłowania popełnienia tego przestępstwa w ten sposób, że udał się do miejsca jej zamieszkania po odbiór tych pieniędzy, jednakże do przekazania mu tych pieniędzy nie doszło, ponieważ pokrzywdzona zorientowała się, że została wprowadzona w błąd i powiadomiła o planowanym oszustwie funkcjonariuszy Policji, którzy zatrzymali oskarżonego, gdy przybył po odbiór pieniędzy, tj. czynu wyczerpującego dyspozycję art. 18 § 3 k.k. w zw. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.

i przyjmując, że czyny te stanowią ciąg przestępstw, na mocy art. 19 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i w zw. z art. 33 § 2 k.k. wymierzył oskarżonemu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywnę w liczbie 100 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 złotych. Wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres 3 lat próby, oddając oskarżonego pod dozór kuratora sądowego. Na mocy art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego obowiązek naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej A. J. kwoty 18.000 zł.

Uchylił rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji w zakresie: kary pozbawienia wolności, kary grzywny, warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, oddania oskarżonego pod dozór kuratora, zobowiązania oskarżonego do przeproszenia pokrzywdzonych oraz do naprawienia wyrządzonej szkody, jak też o kosztach sądowych.

W pozostałym zakresie Sąd odwoławczy zaskarżony wyrok utrzymał w mocy, nadto orzekł o kosztach sądowych, zasądzając od P. D. H. wydatki za obie instancje, natomiast zwolnił go od opłaty.

Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny wniósł kasację od powyższego wyroku. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze na niekorzyść P. D. H., zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 72 § 1 k.k., polegające na nienałożeniu przez Sąd Okręgowy w Z. na oskarżonego przynajmniej jednego z obowiązków probacyjnych wymienionych w art. 72 § 1 k.k., do czego był zobowiązany, wymierzając P. D. H. karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby oraz środek kompensacyjny w postaci obowiązku naprawienia szkody w kwocie 18.000 zł i oddając oskarżonego pod dozór kuratora sądowego, przy jednoczesnym zaniechaniu orzeczenia środka karnego.

Autor kasacji wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Okręgowemu w Z.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W kasacji wskazano, że przedmiotem zaskarżenia jest ta część wyroku Sądu odwoławczego, która dotyczy orzeczenia o karze i uchylenie tej części wyroku postulowano w sformułowanym przez skarżącego wniosku. Należy jednak mieć na uwadze, że uchybieniem podniesionym w skardze nie jest wadliwość któregoś z ujętych w wyroku elementów składających się na wymiar kary, w szczególności wymierzonych skazanemu kar pozbawienia wolności i grzywny, jak też warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, ale brak w wyroku określonego rozstrzygnięcia, możliwy do zaskarżenia zarówno w zwykłym środku odwoławczym (art. 425 § 2 zd. 2 k.p.k.), jak i w kasacji (wymieniony przepis

w zw. z art. 518 k.p.k.). Jeżeli zatem wskazane uchybienie pozwala, przy uwzględnieniu art. 118 § 1 k.p.k., odczytać rzeczywistą treść kasacji, a przez pryzmat tego uchybienia należy interpretować faktyczny zakres zaskarżenia orzeczenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2018 r., V KK 498/17, LEX nr 2446840), to było widoczne, że w rozpatrywanej sprawie w istocie zaskarżono brak rozstrzygnięcia o nałożeniu na skazanego któregoś z obowiązków wymienionych w art. 72 § 1 k.k. Konieczność orzekania w granicach zaskarżenia i podniesionego zarzutu (art. 536 k.p.k.) determinowała z kolei treść orzeczenia w razie uznania zasadności kasacji; powinno ono zmierzać wyłącznie do wyeliminowania podniesionego w skardze uchybienia i nie nakładać na Sąd odwoławczy obowiązku ponownego procedowania co do rozstrzygnięć, które w kasacji nie były kwestionowane.

Tak odczytana kasacja podlegała uwzględnieniu, bowiem została wniesiona w terminie określonym w art. 524 § 3 k.p.k. i trafnie podniesiono w niej, że zaskarżony wyrok zapadł z rażącą i mającą wpływ na jego treść obrazą art. 72 § 1 k.k. W świetle tego przepisu, w brzmieniu ustalonym przez ustawę z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396) i obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r., tj. w dacie popełnienia przez skazanego obu przestępstw, w razie warunkowego zawieszenia wykonania kary nałożenie na skazanego przynajmniej jednego z obowiązków probacyjnych jest fakultatywne, gdy w wyroku orzeczono wobec skazanego środek karny, natomiast obligatoryjne, gdy środka karnego nie orzeczono. Dostrzegł to Sąd pierwszej instancji wskazując, że „zawieszając wykonanie kary pozbawienia wolności Sąd był zobowiązany orzec przynajmniej jeden środek probacyjny przewidziany przez art. 72 k.k. W związku z tym na podstawie art. 72 § 1 pkt 2 k.k. Sąd zobowiązał oskarżonego do przeproszenia pokrzywdzonych A. J. i J. W. uznając, że środek ten wzmocni prewencyjne i wychowawcze oddziaływanie wymierzonej wobec oskarżonego kary”. Orzeczenie to, obok innych, uchylił Sąd odwoławczy mimo, iż wykonanie kary pozbawienia wolności, którą wymierzył oskarżonemu, warunkowo zawiesił, a środka karnego nie orzekł. Nie uczynił tego bezrefleksyjnie, bowiem w pisemnym uzasadnieniu wyroku wskazał, że „powtórzył pozostałe rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji za wyjątkiem zobowiązania

oskarżonego do przeproszenia pokrzywdzonych, uznając że orzeczenie środka w postaci orzeczenia obowiązku naprawienia szkody wystarczy do realizacji celów wychowawczych”. Rzecz jednak w tym, że uchylene wspomnianego obowiązku bez orzeczenia innego obowiązku, skutkowało rażącym i niewątpliwie mającym istotny wpływ na treść wyroku naruszeniem art. 72 § 1 k.k., skoro wobec oskarżonego nie został orzeczony środek karny. O ile przed 1 lipca 2015 r. ujęty w art. 46 § 1 k.k. obowiązek naprawienia szkody był jednym z szeregu środków karnych, to później został przeniesiony do nowoutworzonej grupy innych środków reakcji prawnokarnej, mianowicie środków kompensacyjnych zamieszczonych w rozdziale Va Kodeksu karnego.

W uwzględnieniu kasacji należało zatem wyrok w zaskarżonej części – jak przyjęto, nieorzekającej wobec P. D. H. obowiązku spośród wymienionych w art. 72 § 1 k.k. – uchylić i w tym zakresie sprawę przekazać do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Okręgowemu w Z., który wyda zgodnie z prawem orzeczenie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak w części dyspozytywnej wyroku.